

**MEMÒRIA DE LES INTERVENCIIONS
ARQUEOLÒGIQUES EN EL TRAÇAT
DE L'AUTOPISTA A-16.
TRAM SITGES-EL VENDRELL**

**VOLUM I
ASPECTES GENERALS**

Novembre de 1995-gener de 1998

Cunit: Fondo del Roig

El Vendrell: Les Albardes, Les Guàrdies i Mas de Bassa

St. Pere de Ribes: Can Masalleras i El Bosquet

Vilanova i la Geltrú: Corral d'en Guardiola

DATA LLIURAMENT: 11 de maig de 1999

**MEMÒRIA DE LES INTERVENCIONS ARQUEOLÒGIQUES EN EL TRAÇAT
DE L'AUTOPISTA A-16. TRAM SITGES-EL VENDRELL.**

Volum I. Aspectes generals.

Volum II. El Bosquet (Sant Pere de Ribes, Garraf).

Volum III. Can Masalleras (Sant Pere de Ribes, Garraf).

Volum IV. Corral d'en Guardiola (Vilanova i la Geltrú, Garraf).

Volum Va. Fondo del Roig (Cunit, Baix Penedès). Text.

Volum Vb. Fondo del Roig (Cunit, Baix Penedès). Planimetria.

Volum Vc. Fondo del Roig (Cunit, Baix Penedès). Documentació fotogràfica.

Volum VIa. Les Guàrdies (el Vendrell, Baix Penedès). Text.

Volum VIb. Les Guàrdies (el Vendrell, Baix Penedès). Annexes.

Volum VIc. Les Guàrdies (el Vendrell, Baix Penedès). Planimetria.

Volum VI d. Les Guàrdies (el Vendrell, Baix Penedès). Documentació fotogràfica.

Volum VII. Mas de Bassa (el Vendrell, Baix Penedès).

Volum VIII. Les Albardes (el Vendrell, Baix Penedès).

Volum IX. Estudi ceràmic.

Volum X. Estudi arqueometal·lúrgic del jaciment de les Guàrdies.

Volum XI. Anàlisis.

ÍNDEX

1. Introducció.....	1
2. Marc geogràfic.....	6
3. Antecedents.....	8
4. Algunes consideracions metodològiques.....	15
5. Conclusions generals (Jordi Morer i Antoni Rigo).....	20

1. INTRODUCCIÓ

El conjunt de les intervencions arqueològiques que presentem en aquesta Memòria es realitzaren com a conseqüència de la construcció de la prolongació de l'autopista A-16 entre Sitges i el Vendrell. El finançament es va fer a través del conveni sobre l'1 % cultural signat entre l'empresa concessionària AUCAT i la Generalitat de Catalunya.

Les intervencions foren conseqüència d'una planificació prèvia feta pel Servei d'Arqueologia de la Generalitat de Catalunya, la qual basava els treballs a realitzar en quatre fases principals:

- Prospecció superficial de tot el recorregut del traçat de l'autopista per tal d'assenyalar els punts on es podien detectar restes materials que indiquessin la possible existència d'un jacimen arqueològic en el subsòl.
- Prospecció arqueològica superficial intensiva en la majoria de jaciments, amb la finalitat de marcar zones amb màxima densitat de materials i d'obtenir tota la informació possible d'aquests materials.
- Delimitació dels possibles jaciments a través de rases i sondejos. L'objectiu era comprovar si es conservaven restes en el subsol, delimitar-ne l'extensió i fer una primera aproximació a les seves característiques per tal de planificar la següent fase.
- Excavació en extensió dels jaciments localitzats en base als treballs previs.

La primera d'aquestes fases, és a dir la d'una primera prospecció superficial de tot el traçat de l'autopista, ja havia estat realitzada l'any 1995 pels arqueòlegs Conxita Ferrer i Jordi Morer. Posteriorment es va adjudicar a CODEX-ARQUEOLOGIA i PATRIMONI els treballs a realitzar en els següents punts:

- El Bosquet (Sant Pere de Ribes, Garraf)
- Can Masalleras (Sant Pere de Ribes, Garraf)
- Corral d'en Guardiola o el Pedroell (Vilanova i la Geltrú, Garraf)
- Fondo del Roig (Cunit, Baix Penedès)
- Les Guàrdies o Vendrell Mar (el Vendrell, Baix Penedès)
- Mas de Bassa o enllaç entre l'autopista A-16 i la carretera N-340 (el Vendrell, Baix Penedès)
- Les Albardes o enllaç entre les autopistes A-16 i A-7 (el Vendrell, Baix Penedès)

Les intervencions dutes a terme van tenir lloc entre el mes de novembre de 1995 (prospecció superficial al Fondo del Roig) i el mes de gener de 1998 (darrera intervenció al Bosquet), tot i que la major part es realitzaren entre els mesos de gener i setembre de 1996.

A banda de les fases abans descrites, també es varen dur a terme altres treballs motivats o bé per la mateixa dinàmica de la construcció de l'autopista o bé per característiques pròpies dels jaciments i decisions entorn als mateixos. Així, cal esmentar que el jaciment de les Guàrdies, un cop finalitzades les tasques d'excavació el mes de setembre de 1996, es va desmuntar parcialment el mes de maig de 1997 i es van cobrir les altres restes, es van fer motlles, i es van extreure alguns elements. Per al jaciment del Fondo del Roig, es va decidir incoar expedient de declaració de BCIN i es va modificar l'autopista, de forma que es va procedir al cobriment i

protecció de les restes. Respecte al Bosquet, on es dugué a terme una tardana intervenció entre finals de 1997 i inicis de 1998, aquesta fou motivada pel replantejament dels talussos de l'autopista.

La intervenció a tants jaciments i en diverses fases va fer necessari el treball d'un equip molt gran de persones, format per arqueòlegs, caps de colla, auxiliars especialitzats, topògrafs, dibuixants, restauradors i especialistes en diverses matèries. No podem citar-los a tots, però sí que hem de dir que els arqueòlegs que van dirigir algun dels treballs realitzats foren, per ordre alfabètic: Pere Lluís Artigues Conesa, Conxita Ferrer Àlvarez, Joan Garcia Targa, Jordi Morer de Llorens, Antoni Rigo Jovells i Immaculada Teixell Navarro.

Així mateix, cal remarcar que la planificació i coordinació dels treballs va permetre de dur a terme tota una sèrie d'estudis que en alguns casos han esdevinguts essencials per a la interpretació dels jaciments. En aquest sentit, cal esmentar que s'han realitzat estudis arqueometal·lúrgics, a càrrec de Josep Maria Pérez i un equip interdisciplinari, de fauna a càrrec de Jordi Nadal, anàlisis antracològiques realitzades per Raquel Piqué i anàlisis arqueobotàniques a càrrec de Jordi Juan. D'altra banda, David Asensio, Xabier Cela i Maria Teresa Miró han col.laborat en estudis de ceràmica.

L'Escola de Mines de Manresa de la Universitat Politècnica de Catalunya han col.laborat en diversos aspectes, tant científics com d'extracció d'algunes restes. Hem d'agrair, especialment, la col.laboració del Dr. Josep Mata i Perelló i del Dr. Josep Font.

També voldríem remarcar les facilitats donades per l'empresa AUCAT que van permetre, per exemple, que un jaciment extens i complicat com va ser el de Les Guàrdies pogués ser excavat en extensió, sense haver de

procedir a dur a terme la intervenció per sectors, que l'excavació no es cenyís a l'estricta traçat de l'autopista i que es poguessin dur a terme tots els estudis i anàlisis convenients, així com la realització de diversos motlles d'estructures i la disposició favorable per a tasques posteriors, com l'exposició que es va inaugurar al Vendrell el mes d'octubre de 1998 o les publicacions que s'han previst. En aquest sentit, s'ha d'agrair la bona predisposició i recolzament del Director General Adjunt Sr. Jaume Lanaspà en tot moment, fins i tot quan diverses vicissituds van afectar seriosament el desenvolupament de les obres de construcció de l'autopista. Al Sr. Antoni Español, la col.laboració en diferents qüestions i per a la planificació dels treballs sempre que se li va sol.licitar. D'altra banda, cal recordar la intervenció de la Dra. Marta Prevosti, per part també d'AUCAT, en el seguiment dels treballs duts a terme.

A GPO, empresa que va portar la direcció d'obra, i en especial al Sr. Ramon Rebell i al Sr. Antoni Pons, la col.laboració també en la planificació dels treballs, així com el suport topogràfic ofert en diverses ocasions.

A l'empresa UTE Penedès, i en especial al Sr. Lluís Roca, el suport necessari en diversos moments, sobretot en el jaciment de les Guàrdies i concretament per a la coordinació dels treballs i les tasques d'extracció d'elements arqueològics.

Al Servei d'Arqueologia de la Generalitat de Catalunya, a banda del desenvolupament de les tasques que li són pròpies, l'interès i seguiment continuat tant per part dels arqueòlegs territorials Sr. Magí Miret i Sra. M. Teresa Miró com del Cap del Servei Sr. Ramon Ten.

En el cas dels jaciments situats en el municipi del Vendrell, hem de destacar l'atenció vers el nostre treball per part de l'Ajuntament en general i

en concret per part de l'arqueòloga Sra. Gemma Sabaté i de la Sra. Àngels Santacana.

En darrer terme a Magí Miret, Joan Sanmartí i Joan Santacana volem donar-los les gràcies no solament per tot allò que podem haver-ne tret de converses informals amb ells sinó també com a caps visibles de les tasques d'investigació que ells i altres arqueòlegs han desenvolupat anteriorment en el territori en què s'han desenvolupat els presents treballs i sense els quals l'efecte dels nostres estudis restarien molt minvats.

2. MARC GEOGRÀFIC

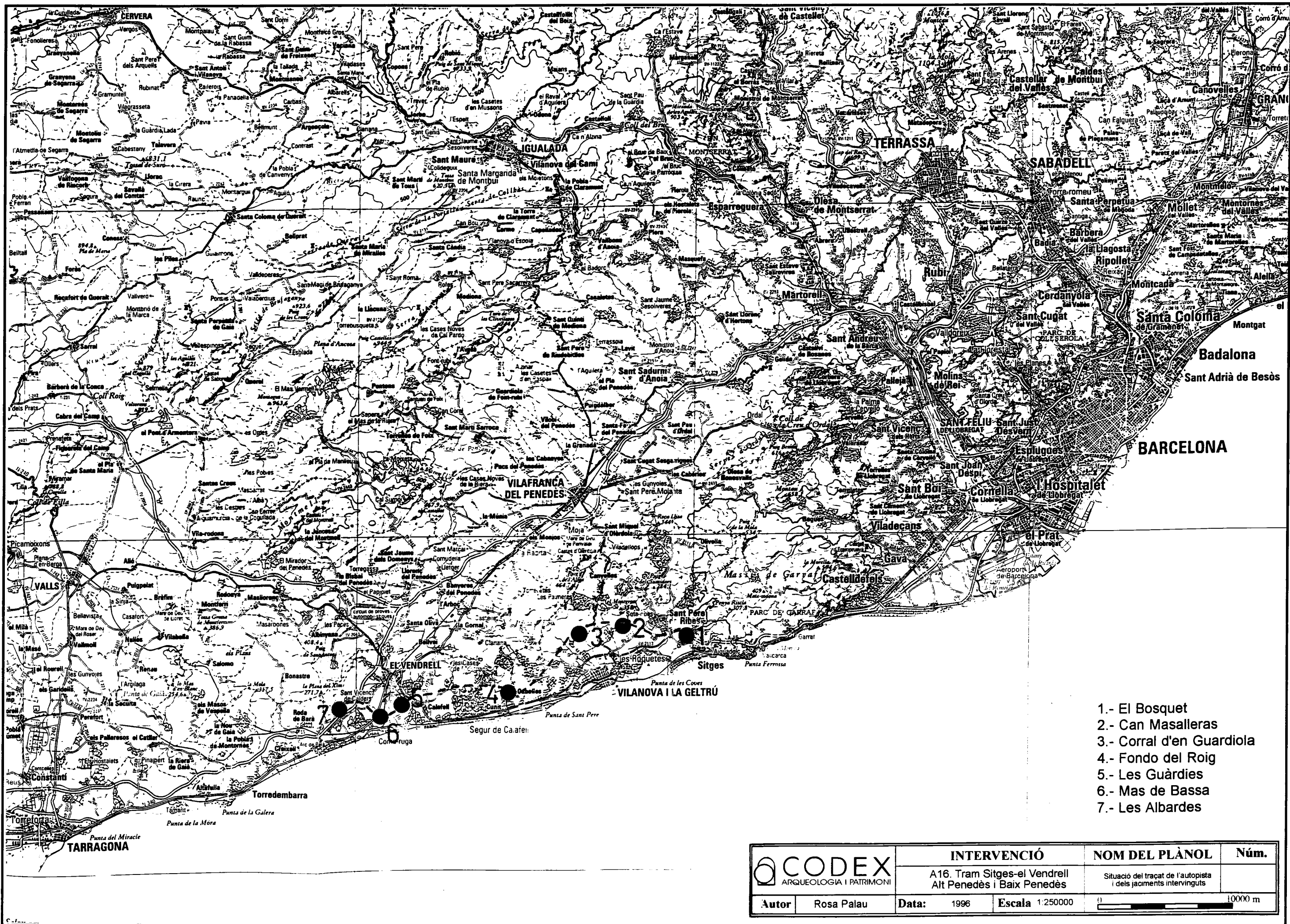
A nivell geogràfic, hem de dir que la característica principal del territori travessat per la prolongació de l'autopista A-16 entre Sitges i el Vendrell és la presència de l'extrem oest de la serralada litoral que, a partir del Massís del Garraf, presenta un territori muntanyós amb petites valls, abocades al mar, entre les que destaquen la que conté el nucli de Vilanova i Cubelles i una altra més petita que integren Sant Pere de Ribes i Sitges. Així, aquest primer tram de l'autopista es defineix com un conjunt muntanyós amb altituds que no sobrepassen sovint els 400 metres, les quals barren els accessos fàcils a les terres de l'interior pel nord i a les terres costaneres més orientals, restant unes valls obertes vers l'oest i vers la Mediterrània.

Els següents trams del traçat, en direcció a Tarragona, es caracteritzen per la paulatina desaparició de la serralada litoral que penetra al Baix Penedès, amb altituds més aviat modestes fins al terme del Vendrell, on s'acaben de sobte abocant-se a la depressió penedesenca que arriba vora el mar per Sant Salvador, donant pas al predomini (en relació a la plana litoral) de la serralada prelitoral al sector del Massís del Montmell.

És a partir del Montmell d'on surten les conques d'aigua principals: a llevant la riera de Marmellar, que aboca al riu Foix, i, més centrada al Baix Penedès, la Riera de la Bisbal, principal drenatge de la comarca mitjançant els seus ramals, que, travessant des de la costa pel Pla de Mar del Vendrell, s'endinsa a la depressió prelitoral per la banda nord-est, just al punt on les dues serralades es troben més a prop, definint el municipi del Vendrell com el coll de l'ampolla d'aquesta depressió, històric paisatge de camins de Tarragona a Barcelona per l'interior.

D'alguna forma, podríem considerar, doncs, que el conjunt

d'intervencions dutes a terme com a conseqüència de la prolongació de l'autopista A-16 és com una secció efectuada en un territori, amb els seus avantatges i inconvenients.

- 1.- El Bosquet
- 2.- Can Masalleras
- 3.- Corral d'en Guardiola
- 4.- Fondo del Roig
- 5.- Les Guàrdies
- 6.- Mas de Bassa
- 7.- Les Albardes

		INTERVENCIÓ A16. Tram Sitges-el Vendrell Alt Penedès i Baix Penedès	NOM DEL PLÀNOL Situació del traçat de l'autopista i dels jaciments intervinguts	Núm.
Autor Rosa Palau	Data: 1996	Escala 1:250000		

3. ANTECEDENTS

L'àrea geogràfica per on discorre el tram de l'autopista A-16 entre Sitges i el Vendrell és una zona que ha estat objecte d'un bon nombre d'estudis, sobretot pel que fa a l'època ibèrica, a la qual pertanyen la major part dels jaciments arqueològics que s'inclouen en aquesta memòria. Per aquest motiu, procedirem a proporcionar un llistat bibliogràfic que cal prendre com a referència, però abans comentarem alguns aspectes generals. D'altra banda, a cada jaciment incloem els antecedents concrets de cadascun d'ells.

Si ens centrem en la investigació més recent, podríem distingir entre els treballs que afecten determinats jaciments i aquells que tenen un caire de síntesi. Entre els primers, hi ha dos jaciments que destaquen per la seva importància i per les publicacions de què han estat objecte. Ens referim a Darró (Vilanova i la Geltrú) i Alorda Park o les Toixoneres o Ciutadella de Calafell (Calafell). En el cas de Darró, s'hi han dut a terme diverses campanyes d'excavació per part de la Diputació de Barcelona, a càrrec d'Albert López Mullor i el seu equip, que han donat lloc a diverses publicacions. Pel que fa a Alorda Park, les intervencions han estat dutes a terme per Joan Sanmartí i Joan Santacana i un ampli equip d'arqueòlegs que ha donat com a fruit la publicació no només de diversos articles i una monografia sinó també d'estudis especialitzats sobre conjunts ceràmics. Aquests dos jaciments són encara ara objecte d'intervencions regularment i esperem que segueixin aportant moltes dades noves.

Altres jaciments, sens dubte interessants, han tingut menys sort i han estat objecte d'un menor nombre d'intervencions. Entre aquests, podem esmentar la pròpia Sitges, l'Argilera a Calafell o les Masies de Sant Miquel a Banyeres del Penedès. Aquest darrer s'apunta com un jaciment clau i ha estat objecte d'alguna intervenció amb posterioritat a les dutes a terme a

l'autopista que venen a confirmar-ne la importància tant pel que fa a les seves dimensions com pel que respecta al seu estat de conservació.

Pel que fa a estudis més amplis, s'ha de destacar que aquesta zona va ser pràcticament pionera a Catalunya dintre dels estudis de territori i poblament. En aquest sentit, hem de recordar l'article de M. Miret, J. Sanmartí i J. Santacana l'any 1984 dins el Coloquio de Arqueología Espacial, que va obrir molts camins d'investigació. Posteriorment, aquests autors i alguns altres han continuat en aquella línia tot buscant la comprensió global del poblament de la Cossetània en època ibèrica.

Lligat amb aquests estudis de territori, s'han dut a terme també diverses prospeccions que han proporcionat un bon coneixement de la zona i dels possibles jaciments existents a la mateixa. En aquest sentit, la zona del Vendrell ha estat i és actualment objecte d'alguns d'aquests interessants treballs.

Ja per a l'època romana, potser no trobem tants estudis ni publicacions. Tot i així, cal esmentar alguns punts, objecte d'excavacions habitualment. En primer lloc, cal recordar que el mateix jaciment de Darró, anteriorment esmentat és, a més d'un establiment ibèric, una vil.la romana sobre la qual s'han publicat també diversos treballs. Un altra vil.la important és la que es troba al Castell de Cubelles, objecte d'excavacions, com en el cas anterior, per part de la Diputació de Barcelona. Un tercer jaciment molt interessant i en el qual s'efectuen excavacions programades dirigides per Víctor Revilla és el de la vil.la del Vilarenc a Calafell. Així mateix, hem de recordar el cas del Bosquet on ja s'havien efectuat excavacions d'urgència l'any 1984. Finalment, no podem oblidar els treballs duts a terme com a conseqüència de la mateixa construcció de l'autopista A-16 per Arqueociència, sota la direcció d'Eulàlia Barrasetas, en el jaciment de La

Solana a Cubelles, un cas d'interès excepcional pel que fa a l'època tardana, ja que el jaciment es data entre els segles V i VII dC.

A continuació, doncs, citem la bibliografia que considerem bàsica sobre els estudis arqueològics d'època ibèrica i romana a les comarques del Garraf i el Baix Penedès, ja que considerem que són els millors antecedents sobre els quals podem incidir aquí.

BIBLIOGRAFIA

M. Adserias (CODEX): *Informe de la delimitació arqueològica realitzada al jaciment de les Masies de Sant Miquel, Banyeres del Penedès (Baix Penedès). Maig-juny de 1997*. Inèdit.

D. Asensio: "Les àmfores d'importació de la ciutadella ibèrica d'Alorda Park o Les Toixoneres (Calafell, Baix penedès, Tarragona)", *Revista d'Arqueologia de Ponent* 6, pàg. 35-79. Lleida, 1996.

D. Asensio, C. Belarte, J. Sanmartí, J. Santacana: "Paisatges ibèrics. Tipus d'assentaments i formes d'ocupació del territori a la costa central de catalunya durant el període Ibèric Ple", *Simposi Els ibers, prínceps d'Occident*. Barcelona 1998. En premsa.

E. Barrasetas, R. Jàrraga: "La ceràmica trobada al jaciment de la Solana (Cubelles, Garraf)", *Arqueo Mediterrània* 2/1997: Contextos ceràmics d'època romana tardana i de l'alta edat mitjana (segles IV-X), pàg. 131-1523. Barcelona 1997.

E. Barrasetas, J. Morer, A. Rigo: "Les intervencions arqueològiques a

l'autopista A-16: valoració de conjunt", *Tribuna d'Arqueologia* 1996-1997, pàg. 67-98. Barcelona, 1997.

J. Bellmunt: "Excavaciones en la necrópolis de la Solana. Cubelles (el Garraf)", *Información Arqueológica* 38. Barcelona 1982.

C. Benet, L. Burés, J. M. Carreté, X. Fàbrega, J. M. Macias, J. A. Remolà (CODEX SCCL): "Intervenció arqueològica en els assentaments ibero-romans de l'Albornar (Baix Penedès)", *Revista d'Arqueologia de Ponent* 2. Lleida 1992.

J. Bosch, J. Miret: "El Bosquet (Sant Pere de Ribes). Una planta per a l'elaboració de vi i la seva distribució", *I Col·loqui d'Arqueologia Romana: El vi a l'antiguitat: economia, producció i comerç al Mediterrani Occidental*, pàg. 228-232. Badalona 1987.

P. Carrasco, LL. Pallejà, V. Revilla: "Excavaciones en el poblado ibérico de Les Masies de Sant Miquel (Banyeres del Penedès, Baix Penedès)", *Butlletí d'arqueologia*, èp. IV, 12. Real Societat Arqueològica Tarraconense, pàg. 154-159. Tarragona, 1990.

X. Cela: "La cerámica ibérica a torno en el Penedès", *Pyreane* 25, pàg. 151-180. Barcelona, 1994.

J. Garcia Targa, J. Miret, M. Miret: "Els precedents arqueològics de Sitges: les restes de l'entorn de l'Ajuntament", *Miscel·lània Penedesenca* XI, pàg. 69-87. Vilafranca del Penedès, 1988.

J. Garcia Targa, M. Miret, N. Moragas: "Estudi dels materials arqueològics apareguts l'any 1974 en el subsòl de l'Ajuntament de Sitges", *Miscel·lània*

Penedesenca XIII, pàg. 167-193. 1989.

R. Jàrrega: "Les comarques del Penedès i el Garraf durant l'Antiguitat tardana", *Olerdulae* XVII, pàg. 53-112. Vilafranca del penedès 1993.

A. López Mullor: "Nota preliminar sobre la producció anfòrica de Darró, Vilanova i la Geltrú (Barcelona)", S.F.E.C.A.G., *Actes du Congrès de Lezou*, pàg. 109-121. Marsella, 1989.

A. López Mullor, A. Ferrer: "Hallazgos anfóricos en el establecimiento ibérico y romano de Darró, Vilanova i la geltrú (Garraf)", *Informació Arqueològica* 39, pàg. 82-89. Barcelona 1982.

A. López Mullor, X. Fierro: "Darreres intervencions a l'assentament ibèric i la vil.la romana de Darró (Vilanova i la geltrú, Garraf)", *Tribuna d'Arqueologia* 1987-1988, pàg. 53-68. Barcelona 1988.

A. López Mullor, X. Fierro: "Un conjunt ceràmic de l'època baix-republicana trobat a l'establiment ibèric de Darró, Vilanova i la Geltrú", *Miscel.lània Penedesenca* XV, pàg. 137-181. 1991.

A. López Mullor, X. Fierro: "L'època ibèrica a Darró. Hipòtesis i evidències proporcionades per les darreres excavacions", *Miscel.lània penedesenca* XI, pàg. 38-68. Vilafranca del Penedès, 1988.

J.M. Macias, J. Menchon, J.M. Puche, J.A. Remolà: "Nous contextos ceràmics del segle IV i inicis del V en la província de Tarragona", *Arqueo Mediterrània* 2/1997: Contextos ceràmics d'època romana tardana i de l'alta edat mitjana (segles IV-X), pàg. 153-178. Barcelona 1997.

M. Miret: *Cronologia i anàlisi espacial del poblament ibèric a la zona oriental de la comarca del Garraf*. Tesi de llicenciatura inèdita. Universitat de Barcelona 1983.

M. Miret: "Dades sobre el poblament ibèric (segles VI-III aC) a la comarca del Garraf", *Protohistòria Catalana, 6è Col.loqui Internacional d'Arqueologia de Puigcerdà*, pàg. 219-225. Puigcerdà, 1986.

M. Miret: "Dades sobre el poblament a la comarca del Garraf durant la Baixa Romanitat i els inicis de l'Edat Mitjana", *XXIX Assemblea Intercomarcal d'Estudiosos*, vol. II, pàg. 219-227. Sitges 1988.

M. Miret, J. Sanmartí, J. Santacana: "Distribución espacial de núcleos ibéricos: un ejemplo en el litoral catalán", *Arqueología espacial. Coloquio sobre distribución y relaciones entre los asentamientos*, vol. 4, pàg. 173-186. Terol 1984.

M. Miret, J. Sanmartí, J. Santacana: "La evolución y el cambio del modelo de poblamiento ibérico ante la romanización: un ejemplo", *Los asentamientos ibéricos ante la romanización*, pàg. 79-88. Madrid, 1987.

J. Morer, A. Rigo: "Noves dades per a l'estudi del poblament en època ibèrica a la costa oriental de la Cossetània", *Citerior*, 2. Universitat Rovira i Virgili. Tarragona. En premsa.

J.M. Palet, J. Pou, V. Revilla: "La vil·la del Vilarenc (Calafell) i el poblament romà a l'àrea del Penedès", *Homenatge a Miquel Tarradell* pàg. 723-751. Barcelona 1993.

J. Pou, J. Sanmartí, J. Santacana: "El poblament ibèric a la Cessetània", *Laietània* 8, pàg. 183-206. Mataró 1993.

J. Pou, D. Asensio, J. Morer, G. Sabaté: "El poblament ibèric al terme municipal de el Vendrell. Estat de la qüestió", *IX Jornades d'Estudis Penedesencs: el poblament ibèric al Penedès*. Calafell 1996. En premsa.

J. Sanmartí, J. Santacana: "Análisis funcional de los recintos domésticos del poblado de Alorda Park (Calafell, Baix Penedès, Tarragona)", *Arqueología espacial. Coloquio sobre el microespacio*, vol. 9, pàg. 257-269. Terol 1986.

J. Sanmartí, J. Santacana: "La jerarquia de nuclis en el poblament ibèric de la costa del Penedès", *Protohistòria catalana, 6è Col.loqui Internacional d'Arqueologia de Puigcerdà*, pàg. 2267-243. Puigcerdà 1986.

J. Sanmartí, J. Santacana: "El sistema defensiu del poblat d'Alorda Park (Calafell, Baix Penedès, Tarragona)", *Simposi Internacional d'Arqueologia Ibèrica: Les fortificacions*, pàg. 329-335. Manresa 1991.

J. Sanmartí, J. Santacana: *El poblat ibèric d'Alorda Park (Calafell, Baix Penedès)*. Barcelona 1992.

J. Sanmartí, J. Santacana, R. Serra: *El jaciment ibèric de l'Argilera i el poblament protohistòric al Baix Penedès*. Barcelona 1984.

4. ALGUNES CONSIDERACIONS METODOLÒGIQUES

Les característiques de les intervencions dutes a terme pel fet d'afectar set jaciments diferents, alguns d'ells de gran extensió, i la planificació prèvia feta pel Servei d'Arqueologia ha permès aplicar una bona metodologia i extreure'n alhora algunes consideracions. Per aquest motiu, tot i que a cada intervenció es tracten els plantejaments i la metodologia emprada en cada cas, creiem oportú fer aquí algunes observacions generals.

En primer lloc, cal assenyalar l'eficàcia de les primeres prospeccions superficials dutes a terme prèviament a la nostra intervenció pels arqueòlegs Jordi Morer i Conxita Ferrer, ja que en tots els punts marcats durant aquelles es va localitzar algun tipus de restes, mentre que no n'aparegueren de nous. Això evidencia la utilitat real de dur a terme aquestes tasques.

Passant a la planificació i característiques dels treballs duts a terme, la fase de prospecció superficial intensiva, es va plantejar en els casos de Can Masalleras, Corral d'en Guardiola, Fondo del Roig, les Guàrdies i les Albardes. Per al Bosquet no es va considerar necessari en principi, donat que es tractava d'un jaciment ja ben conegut on s'hi havien dut a terme excavacions arqueològiques amb anterioritat. Tampoc es va proposar per al Mas de Bassa, donat que era un punt especial on l'autopista passava a través d'un viaducte i on s'haurien de controlar les sabates de fonamentació dels diversos pilars.

D'altra banda, pel que fa a aquestes prospeccions superficials

intensives, des del Servei d'Arqueologia es va demanar que en dos casos (les Guàrdies i les Albardes), a causa de les grans extensions per on apareixia material antic en superfície, es fes a partir de quadres de 10 metres de costat. En els altres casos no es marcava una metodologia precisa, però com es veurà en cada jaciment es va optar per fer-ho també metodològicament.

Els resultats obtinguts a través d'aquestes prospeccions superficials han estat altament positius. Cal dir que si en un principi van ser útils per a la teòrica delimitació d'una zona i obtenció d'unes primeres dades, després s'ha procedit a una anàlisi metodològica gràcies al fet que aquests jaciments han estat excavats posteriorment. La contrastació dels resultats de les prospeccions amb els de les excavacions han permès valorar l'eficàcia de la metodologia emprada i, com es veurà en cada cas, ha esdevingut molt interessant veure la correlació final. En aquest sentit, cal tenir en compte que aquests treballs han servit no únicament per al correcte desenvolupament de les intervencions arqueològiques que aquí es presenten sinó també per a possibles planificacions en altres intervencions i per valorar dades obtingudes de simples prospeccions en zones que no s'excaven.

Pel que fa als treballs de delimitació, aquests es van plantejar a través de l'excavació de rases i sondejors, fets amb ajuda d'una màquina retro-excavadora habitualment i complementant-los amb excavació manual en els punts adients. Els resultats aconseguits han de ser considerats bàsicaments com a positius, sobretot si tenim en compte la relació entre rapidesa i despeses dels treballs i les dades obtingudes.

Sempre, però, cal tenir molt clara la utilitat d'aquestes tasques. Per a nosaltres, els objectius bàsics que es poden assolir són la constatació de l'existència o inexistència de restes en el subsòl, la delimitació aproximada

de la zona per on s'estenen i una aproximació a l'estat de conservació i a les potències estratigràfiques de cara a plantejar una excavació en extensió. En canvi, no podem pretendre extreure dades fiables quan a interpretació de les restes i a cronologies, tot i que en alguns casos es pugui fer una primera aproximació, però mai s'hauria de considerar com un objectiu. En aquest sentit, som de l'opinió que quan menys sondejos calgui fer en zones amb resultats arqueològicament positius, millor per al jaciment, ja que hi ha dades que la parcialitat d'aquestes intervencions poden malmetre. No cal dir, d'altra banda, que aquest tipus d'intervenció només té raó de ser si s'ha de procedir després a una excavació en extensió.

Finalment, pel que fa a les delimitacions, cal dir que, segons la naturalesa de les restes, només una extracció dels nivells superficials en extensió ofereix resultats fiables. Ens referim, sobretot, a restes molt malmeses o a estructures negatives, siguin sitges, forns o retalls diversos.

Respecte a la fase d'excavació, s'ha intentat fer realment una excavació en extensió, terme pel qual hauríem d'entendre una intervenció que afecta la totalitat d'un jaciment i feta alhora. Això ha estat possible en uns casos i en altres no. A la banda positiva hem de posar-hi les Guàrdies, el Fondo Roig, el Corral d'en Guardiola i Can Masalleras (almenys en un sector).

En el cas de les Albardes, es va excavar únicament la zona afectada de forma directa per la construcció de l'autopista. A més, es va fer en dues fases per problemes de l'obra. És evident que, des del punt de vista científic els resultats són parcials i incomplets. De fet, en aquest cas, la contrastació de les dades de la prospecció superficial amb l'excavació esdevenen molt clares en la comparació entre jaciment i part excavada. I les dades extretes del jaciment esdevenen també molt parcials.

El cas del Bosquet és diferent, ja que part del jaciment havia estat afectat per obres de l'any 1984 i excavat parcialment en aquell moment. També aquí, per dinàmica de l'obra, la intervenció s'hagué de dur a terme en dues fases.

Al jaciment de Mas de Bassa, la intervenció es va efectuar exclusivament en els punts afectats per pilars de fonamentació d'un viaducte. En aquest cas resta molt clar que els resultats no fan gairebé res més que constatar l'existència d'un jaciment i proporcionar una aproximació cronològica al mateix.

Del conjunt de resultats obtinguts, cadascú en pot extreure les seves conclusions sobre la relació entre tipus d'intervenció i informació proporcionada. No cal dir quina és l'opinió des del punt de vista científic, però tampoc podem oblidar que es tracta d'intervencions arqueològiques "d'urgència". En tot cas, destaca les facilitats que dóna poder treballar en un jaciment en tota la seva extensió, de forma que el condicionant de temps o urgència pot quedar en un segon terme.

Finalment, es poden fer algunes reflexions sobre els plantejaments d'intervenció. Nosaltres pensem que ha estat molt correcta la planificació en les quatre fases que venim comentant (prospecció superficial al llarg del traçat de l'autopista, prospecció intensiva en els punts amb expectatives arqueològiques, delimitació i excavació en extensió) i que els resultats ho evidencien. No obstant això, hi ha alguns elements que es podrien millorar. Ens referim bàsicament al fet que les intervencions es duen a terme quan els projectes d'obres es troben ja en una fase molt avançada, la qual cosa pot ocasionar problemes en dos sentits. En primer lloc hem d'esmentar la dificultat que pot representar haver de treballar amb uns terminis de temps

molt curts, la qual cosa és perjudicial tant per a la investigació arqueològica com per a l'obra en sí, ja que aquesta pot patir retardaments. En segon lloc, hi ha l'aspecte de quines decisions es prenen per part de l'administració sobre un jaciment un cop aquest ha estat estudiat. En el cas de l'autopista A-16, només un jaciment ha estat considerat important des del punt de vista patrimonial (Fondo del Roig) i s'ha pogut conservar *in situ* de cara a la seva adequació amb una modificació del projecte però sense que això hagi comportat el desviament del traçat de l'autopista. Caldrà tenir en compte, però, que pot haver-hi casos en què això no sigui així i valorar quins problemes pot ocasionar en una obra de gran envergadura l'existència d'un important jaciment que es consideri un bé patrimonial i la seva conservació exigeixi un canvi important en el projecte. Evidentment, més greus seran les conseqüències quan més desenvolupades estiguin les obres. Amb això volem dir que d'alguna forma s'hauria de buscar una solució que permetés intervenir en els jaciments amb una anticipació de temps important respecte al desenvolupament del projecte.

També es fa evident, després dels estudis realitzats en els jaciments excavats en l'autopista A-16, la utilitat de determinats estudis i anàlisis específics. En aquest cas, s'han dut a terme tots aquells que s'ha cregut necessaris i pensem que és un element que s'hauria de tenir en compte en totes aquelles intervencions arqueològiques que es facin.

5. CONCLUSIONS GENERALS (Jordi Morer i Antoni Rigo)

Les intervencions arqueològiques efectuades en el traçat de l'autopista A-16 entre Sitges i el Vendrell han ofert un nombre important de noves dades arqueològiques sobre els períodes ibèric i romà, tant des del punt de vista quantitatiu com qualitatiu. D'alguna forma, podríem dir que s'ha dut a terme una mena de secció en aquest territori seguint el curs de la nova carretera, amb totes les implicacions que això comporta, entre les quals n'hi ha de positives i de negatives. D'una banda, és evident que s'han extret dades en una línia que va des d'un fins a un altre extrem i, d'una altra, cal tenir present que la visió no pot ser completa, tant pel fet inherent de la pròpia parcialitat com pel fet de seguir un traçat amb uns objectius no precisament basats en la investigació arqueològica. Tot i així, creiem que els resultats són altament positius, sobretot si els contrastem amb les dades que ja teníem fins a l'actualitat sobre una zona geogràfica objecte d'un bon nombre d'estudis innovadors sobre el territori.

En primer lloc, cal dir que la major part dels jaciments en els quals s'ha intervingut són d'època ibèrica. En concret, sobre un total de set jaciments, cinc són d'època ibèrica (Can Masalleras, Corral d'en Guardiola, Fondo del Roig, les Guàrdies i Mas de Bassa), un presenta tant restes d'època ibèrica com romana (les Albardes) i un és d'època romana altoimperial (el Bosquet). Així mateix, si fem referència al que representa el traçat de l'autopista, hem de recordar que cal afegir-hi un altre jaciment com és la Solana, d'època tardoantiga, que queda al marge del nostre estudi ja que no ha estat excavat per nosaltres.

D'entrada, aquest predomini de jaciments d'època ibèrica planteja un primer interrogant: s'ha de considerar representatiu de l'ocupació del territori

en cada època o és fruit de l'atzar ? Nosaltres pensem que no és fruit de l'atzar totalment. Cal tenir en compte que els diversos estudis sobre el territori que es venen efectuant semblen posar de manifest que l'època romana suposa una reducció del nombre de centres habitats respecte al període Ibèric Final, ja que es produiria un fenomen de concentració motivat pels canvis en el sistema socio-econòmic. També podem considerar representatiu el predomini de jaciments habitats en el període Ibèric Final respecte a l'Ibèric Ple, ja que sembla que es produeix una colonització de noves terres. Tot i així, no podem deixar de banda el fet que el traçat de la nova autopista passa per un itinerari molt concret, el qual discorre en general a una certa distància de la costa i abans de les primeres estribacions muntanyoses. Aquest seria també un aspecte a considerar, per tal de veure si això pot coincidir amb uns patrons d'assentament més propis del món ibèric que no pas del món romà.

En conseqüència el coneixement, en un o altre grau, de sis nous jaciments d'època ibèrica a les comarques del Garraf i el Baix Penedès, no només a través de prospeccions superficials sinó com a fruit de treballs d'excavació, és una informació no gens menyspreable de cara a l'avenç de la investigació sobre el poblament ibèric a la Cossetània.

En primer lloc recordem quins són aquests jaciments i les seves cronologies:

- Can Masalleras (Sant Pere de Ribes): segle III aC - segle I aC. Dependències relacionades amb algús ús agrícola o ramader.
- Corral d'en Guardiola (Vilanova i la Geltrú): segle III aC-segle I aC. Nucli d'habitatge, dedicat a l'activitat agrícola, amb tancat de magatzem.

- Fondo del Roig (Cunit): segles IV aC - III aC. Nucli d'habitatge i treball, de caire agrícola.

- Les Guàrdies (el Vendrell): segle IV aC-segle I aC. Assentament ibèric, amb complex siderúrgic i camp de sitges.

- Mas de Bassa (el Vendrell): segle III aC-segle I aC. Restes aïllades pertanyents a un establiment de caire agrari.

- Les Albardes (el Vendrell): segle III aC-segle I aC. Restes constructives i sitges.

La presa en consideració del conjunt de dades aportades per aquests jaciments plantegen ja una sèrie de punts interessants i d'interrogants en relació a l'estructura del poblament ibèric. Pel que fa a models territorials aplicats a aquesta zona costanera, cal remetre's d'entrada als diversos estudis que han estat publicats (Miret et alii 1984, Sanmartí/Santacana 1986 i 1994, Pou et alii 1993).

En aquests treballs es documenten un gran nombre de jaciments en base a prospeccions superficials sistemàtiques, els quals s'estructurarien bàsicament en tres tipus d'assentaments: petits nuclis camperols de poblament dispers (assentaments de tercer ordre) que mai superen la 0,1 ha, propers a la línia de costa o en petits turons en el límit de les zones de conreu sense possibilitats defensives; i altres dos tipus d'assentaments que es caracteritzen per ser nuclis de poblament concentrat amb diferents dimensions (primer i segon ordre) com ara Darró, Alorda Park, Masies de Sant Miquel, Tarragona i Els Garrafols a Vallmoll. A grans trets, podríem dir que consideren que es tracta d'un tipus d'hàbitat jerarquitzat sense grans

centres urbans, l'exemple més ben conegut del qual seria el cas del terme de Calafell amb una població estructurada entorn a una aristocràcia guerrera i territorialitzada, resident a la ciutadella d'Alorda i que exerciria un control sobre la zona circumdant poblada fonamentalment per petits nuclis camperols.

Tot i no pretendre fer en aquests moments cap nova interpretació de l'estructura de poblament o cap nou model, si que podem plantejar-nos ja unes primeres preguntes i reflexions a contrastar posteriorment, entorn a la problemàtica del poblament en època ibèrica al territori dels cossetans.

Pel que fa al model general que abans hem resumit, els assentaments que aquí hem presentat pertanyerien, en principi, al tipus d'assentament de 3er. ordre (Sanmartí/Santacana 1986) i es tractaria, pel que fa a funcionalitat, d'assentaments camperols a excepció del jaciment de les Guàrdies al Vendrell. És entorn a aquest tipus de jaciments que, ara per ara, podem centrar les nostres inicials consideracions que passarem a relacionar de forma molt breu:

- En primer lloc, podem dir que es ve a confirmar l'existència d'un gran nombre de nuclis petits (tercer ordre) en aquest territori, com s'apuntava en altres estudis basats principalment en prospeccions superficials.

- Una altra afirmació que es corrobora és que la ubicació d'aquests petits nuclis no ve determinada per les possibilitats defensives o estratègiques del lloc d'assentament, ja que semblen defugir els llocs enlairats i es situen principalment a les faldes de petits turons prop de terrenys amb evidents possibilitats agrícoles, sense presentar aparentment intervisibilitat entre ells. De fet, en aquesta tipologia s'hi emmarquen perfectament els assentaments de Fondo del Roig, les Albardes i Corral d'en

Guardiola, mentre que Can Masalleras es troba en una fondalada i Mas de Bassa en mig d'una plana. Aquesta característica no seria aplicable al jaciment de les Guàrdies, ja que es situa a la part alta d'un turonet que domina visualment el Pla de Mar del Vendrell, de manera que pensem que en aquest cas hi ha una clara relació amb la via de comunicació natural de la Riera de La Bisbal, camí de pas ja destacat en altres estudis (POU et alii 1996), essent aquest un factor essencial en la selecció del lloc.

- Pel que fa a la seva estructuració interna, cal assenyalar que es tracta d'un tipus d'estructura molt més complexa que el s'havia considerat fins al moment. Tal com es pot observar a les plantes que s'han obtingut del Fondo del Roig i del Corral d'en Guardiola no es tracta de simples cases aïllades, sinó més aviat d'un conjunt força estructurat. Això s'observa de forma evident al Fondo del Roig, on un mur de tanca encercla tot un seguit d'àmbits que conformen un hàbitat que no correspon a una família nuclear. En el cas de les Guàrdies, cal recordar que es diferencien dos sectors, tant en l'espai com en el temps, però en tots dos s'ha vist que es reflecteix una relativa complexitat estructural, la qual no respon tampoc al patró de casa simple. Can Masalleras, per la seva banda, és un cas especial ja que no s'hi ha documentat cap zona d'hàbitat pròpiament dita, mentre que l'estat de conservació de les Albardes i de Mas de Bassa no permet fer-ne una interpretació clara.

- Respecte a la funcionalitat, en la majoria de casos cal pensar en una funció eminentment de caire agrari. Això és el que es pot deduir de la situació abans comentada en llocs amb bona potencialitat d'explotació agrícola, així com de la presència de sitges i altres elements de cultura material com són els molins i la preminència de contenidors ceràmics d'emmagatzematge de productes agrícoles, i també de l'absència d'elements

que poguessin denotar altres tipus d'activitats econòmiques o de la manca d'estructures militars.

- Si continuem amb l'aspecte de la funcionalitat, cal remarcar la importància de l'assentament de les Guàrdies a causa de la seva singularitat, la qual li atorga alhora un paper clau per tal d'interpretar l'organització territorial. Aquesta singularitat esmentada prové de la seva especial situació, de la important activitat siderúrgica documentada, d'una major participació en els intercanvis comercials testimoniada per la presència abundant de ceràmiques d'importació, així com de l'excepcionalitat que representa el fet d'haver-hi un camp de sitges pròpiament dit en contraposició a un nombre sempre molt reduït de les mateixes a la resta de jaciments. No ens volem estendre aquí en la interpretació d'aquest jaciment, per a la qual cosa ens remetem al corresponent apartat específic, però sí hem de recordar que l'hem considerat com un assentament especialitzat a temps complet en l'activitat siderúrgica que comprèn la totalitat del procés de la metal·lúrgia del ferro.

A nivell general, respecte a la distribució espacial del poblament, es poden fer algunes consideracions derivades de l'adaptació del poblament a les característiques geogràfiques de la zona. D'una banda, caldrà preguntar-se si la barrera geogràfica que se suposa que representa la serralada litoral actua realment com a tal, almenys a la zona final de la mateixa (en l'espai situat aproximadament entre Vilanova i Calafell), és a dir si barra el pas emmarcant unes valls i constituïnt una serralada de control de territori, o si no representa cap barrera geogràfica infranquejable vers l'interior. Aquesta darrera possibilitat és la que sembla més versemblant, ja que, tal com hem esmentat més amunt, no hi hem documentat cap jaciment que pugui complir la funció de control territorial en tota la serralada travessada per la futura A-16, sinó que, al contrari, els jaciments excavats evidencien un poblament

dispers depenent, segurament, d'altres assentaments no ubicats en els cims dels petits turons d'aquesta difuminada serralada litoral, sinó a la costa (Alorda Park, Darró) o bé a l'interior (Olèrdola, Masies de Sant Miquel). De fet, l'única barrera natural que ens apareix com a clara en aquests moments és la del Massís del Garraf, tradicionalment considerada com a frontera dels cossetans.

D'altra banda, la segona consideració que voldríem fer és destacar el perfil peculiar que ofereix el terme del Vendrell, on es dona una major densitat de jaciments (la meitat dels localitzats durant aquests treballs en el traçat de l'autopista), coincidint amb unes característiques geogràfiques molt concretes ja que és una zona on s'obre un pas natural vers la depressió prelitoral. Aquestes dades es veuen reafirmades per la distribució estructurada d'un gran nombre de petits jaciments, com el de Mas de Bassa, que jalonen el curs de la riera de La Bisbal, tal com es desprèn d'altres estudis duts a terme recentment (POU et alii 1996) en els quals aquesta zona ha estat classificada com a enclavament estratègic pel que fa a la comunicació costa-interior, essent el pas natural per accedir des de la plana litoral a la depressió prelitoral catalana, a través del pas ofert per la Riera de la Bisbal que s'endinsa des del Pla de Mar a la plana formada entre la serralada litoral i la prelitoral, dominada molt probablement per l'important nucli de les Masies de Sant Miquel¹.

Un altre aspecte a destacar, en relació als estudis fets per Sanmartí i Santacana, és l'aportació d'elements de dubte i de major complexitat en el model territorial que havien aplicat. En primer lloc, es podria parlar de diversitat dins els anomenats petits nuclis de tercer ordre de caire camperol, donat que alguns dels excavats per nosaltres no responen a la tipologia de

¹ Agraïm a Xabier Ceta i Maria Adserias les dades d'última hora proporcionades com a conseqüència de les recents intervencions a les Masies de Sant Miquel, dutes a terme l'any 1998, les quals semblen confirmar la importància real d'aquest nucli.

petit assentament de família nuclear, la qual cosa podria implicar l'existència de relacions jeràrquiques d'ordre menor, com ja ha estat apuntat en alguns estudis de caire més concret sobre la zona (Benet et alii 1992) i pres en consideració en hipòtesis més generals (Pou et alii 1993). En segon lloc, cal plantejar què suposa l'existència d'assentaments amb una funcionalitat i activitat econòmica especialitzades, com és evident en el cas de les Guàrdies. En aquest sentit, caldrà plantejar-se com s'articulen dins el model territorial jerarquitzat, a quin "ordre" poden adscriure's, és a dir si representen simplement una especialització dins els nuclis petits o si bé poden desenvolupar un altre paper específic i particular dins l'escala jeràrquica. Tot això tindrà a veure també amb el paper no només econòmic sinó també social dels diferents centres, els quals han de ser entesos formant part d'un territori complex i articulat dins un sistema encapçalat per una aristocràcia guerrera que ha pensat el territori, i no només el seu recinte emmurallat, com el seu espai polític-econòmic. És a partir de l'organització que això comporta que sembla que es promouen uns assentaments de caire agrícola, altres d'especialitzats i centres de recaptació i de redistribució d'excedents, constatats en l'existència de camps de sitges.

En definitiva, a mesura que avancen els coneixements que tenim sobre el poblament ibèric de la Cossetània, augmenta el convenciment sobre la seva complexitat a nivell de jerarquització i organització. Els nuclis són de caire divers tant a nivell de dimensions, com a nivell de funcionalitat i es fa difícil adscriure'ls a un grup ben definit. Alhora, però, es confirma que hi ha una necessària organització que n'articula el conjunt. I, en aquest sentit, el coneixement de Les Guàrdies ens sembla clau per la problemàtica que planteja l'existència d'una activitat tant específica com és la metal·lúrgia del ferro en relació a altres nuclis amb altres funcionalitats, ja siguin guerreres, agrícoles o comercials. El que sembla cert és que no es pot entendre la raó

de ser ni el funcionament d'un assentament si no es té en compte quins són els assentaments que hi ha en una zona més o menys gran.

En l'aspecte cronològic, també es poden fer algunes consideracions interessants. D'una banda, es produeix un inici de l'ocupació en els nuclis excavats en l'Ibèric Ple o en el pas de l'Ibèric Ple a l'Ibèric Final. D'una banda, les Guàrdies sembla ser ocupat inicialment en el segle IV aC i és a inicis del segle III aC quan sembla desenvolupar-se. Això lligaria amb la idea que entorn al 300 aC es produeix una ordenació més homogènia del territori i s'intensifica l'agricultura. D'altra banda la coexistència de tots els assentaments en el període Ibèric Final, amb l'excepció del Fondo del Roig és també coincident amb el fet que sembla contatar-se de l'augment dels petits nuclis de caire agrari en aquesta època.

També considerem significatiu l'abandó de la majoria dels assentaments en el segle I aC. Aquest és també un fet que sembla bastant generalitzat. El jaciment que ens pot aportar més dades sobre aquest fenomen és, un cop més, el de les Guàrdies, ja que en ell s'han pogut veure bé uns canvis que es produeixen entorn a l'any 200 aC, els quals comporten algunes modificacions en les estructures i probablement en les activitats econòmiques, encara que l'assentament manté totalment la seva adscripció a la cultura ibèrica. Cal tenir en compte que aquest abandó de nuclis ibèrics en el segle I aC, i més concretament a mitjan segle, coincideix amb el funcionament de les primeres fundacions de vil·les romanes a la zona com per exemple "Mas Vilarenc" a Calafell. Per tant, el fenomen sembla respondre a una definitiva implantació romana i a la culminació del canvi en el sistema socio-econòmic, que segurament fa inviable la pervivència de la majoria d'establiments ibèrics de creació anterior que seguien unes altres pautes econòmiques.

Un dels assentaments sembla perdurar i és el cas de les Albardes, però malauradament les dades extretes de les excavacions són molt minses. Pensem que hi ha almenys una construcció creada en el segle I aC i que perduraria fins al segle I aC. En aquest cas, doncs, podria haver-hi una continuïtat d'ocupació en un mateix lloc però res ens explica com es produeix i per quins motius.

Encavalcant-se amb aquesta època, cal fer referència al jaciment del Bosquet, el qual sembla que comença a ser ocupat en el segle I aC i perdura fins a inicis del segle II dC. En aquest ens trobem davant d'una explotació agrícola que sembla reflectir el pas d'una explotació basada en la producció cerealística a una basada en el conreu de la vinya i l'elaboració i comercialització de vi. És, doncs, un exemple d'un fenomen generalitzat, no només a la Cossetània, sinó pràcticament a tota la costa catalana com a mínim. Tot i així, per les restes localitzades, no es pot afirmar si seria aquest un gran centre de producció amb un gran volum d'exportació o si la comercialització seria més limitada. També l'abandó final en el segle II dC, mentre que diverses estructures semblen abandonar-se ja abans és un fenomen força generalitzat.

Finalment, comptem amb un exemple d'assentament tardorromà, de la segona meitat del segle IV dC més concretament a les Albardes. Malauradament, com ja hem comentat en l'apartat correponent, a la part excavada tenim un buit entre el segle I dC i el segle IV dC i no sabem si hi ha o no continuïtat. En tot cas, en l'estat actual de coneixement del jaciment, podem fer poc més que oferir la dada d'un nucli ocupat en aquest moment.